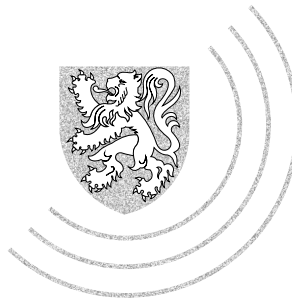

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **611** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 2 juli 2010 (2009-2010)

Voorstel van resolutie

van de heren Bart Caron, Dirk Peeters en Hermes Sanctorum

betreffende het voorstel aan de UNESCO
om het Zoniënwoud in te schrijven op de lijst
van het Werelderfgoed van de Mens

TOELICHTING

Het Zoniënwoud is erfgoed van onschatbare waarde voor het Vlaamse Gewest en het bestaan ervan is een goede zaak voor de inwoners. Het strekt zich uit over een totale oppervlakte van 4400 ha, gedeeltelijk ook in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest. De biologische, ecologische, sociale, culturele en economische waarde van het woud wordt ruim erkend.

Krachtens de Habitatrichtlijn is het woud met zijn bosranden, de aangrenzende bosrijke gebieden en de vallei van de Woluwe natuurlijk geïntegreerd in het netwerk Natura 2000.

In april 1996 is het Zoniënwoud op Europees niveau voorgesteld als speciale beschermingszone voor het behoud van habitats: droge heide, halfnatuurlijk vochtig grasland, grasland met hoge kruiden (voedselrijke ruigten), beukenbossen van het type *Asperulo-Fagetum*, beukenbossen op kalkhoudende bodem, eikenbossen van het type *Stellario-Carpinetum*, residuele alluviale bossen (*Alnion glutinosae incanae*) en diersoorten die bijzonder zijn – vooral vleermuizen (Habitatrichtlijn 92/43 van de Europese Unie).

Het Zoniënwoud is sinds 1959 door een besluit beschermd (koninklijk besluit van 2 december 1959). Een groot deel van het woud wordt gekenmerkt door een bijzondere vegetatie die ver buiten onze grenzen bekend is. Dat ‘kathedraalwoud’ is immers een uniek landschap in de wereld, heeft dus een wereldreputatie en draagt bij tot het internationale imago van ons land en zijn hoofdstad. Er zijn enkele burgerverenigingen opgericht om de bevolking bewust te maken van de waarde van het Zoniënwoud, in het bijzonder van het kathedraalwoud. Hun actie beïnvloedt ook de beheerskeuzes, vooral doordat zij proberen het aanzicht van het kathedraalwoud blijvend te garanderen.

De nieuwe wetenschappelijke inzichten die Leefmilieu Brussel in de verf gezet heeft en die in november 2009 bekendgemaakt zijn, versterken thans het vermoeden dat de beuk (*Fagus sylvatica* L.) zich in ons gewest in de loop van deze eeuw alsmaar moeilijker zal aanpassen aan de stijging van de gemiddelde temperatuur van onze planeet en geleidelijk zal achteruitgaan als gevolg daarvan. Het woud is niet gedoemd om te verdwijnen, maar de grote meerderheid van de wetenschappers voorziet dat, gelet op de snelheid waarmee de klimaatveranderingen zich op aarde al voltrekken, de gevoelige soorten zich niet tijdig zullen kunnen aanpassen aan de nieuwe klimaatomstandigheden.

De verschillende klimaatscenario's voor de toekomst van het IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) zijn het erover eens dat er een evolutie bestaat in de richting van een stijging van de maximumtemperatuur, kortere koude periodes, een gewijzigde spreiding van de regenperiodes, krachtigere winden, een stijging van de zeespiegel alsook in de richting van een hogere frequentie van extreme weersomstandigheden zoals hittegolven, perioden van droogte, overstromingen en stormen. De beuken in het Zoniënwoud zijn gevoelig voor perioden van droogte en stormen en zouden op termijn uitsterven door die toekomstige evolutie. Het woud vol kathedraalbeuken zou onverbiddelijk gedoemd zijn om te verdwijnen.

Een van de mandaten van de UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) bestaat erin bijzondere aandacht te schenken aan de nieuwe algehele dreigingen die het natuur- en cultuurerfgoed schade kunnen berokkenen en erop toe te zien dat de bewaring van de monumenten en landschappen bijdraagt tot de sociale cohesie.

De landschappen en monumenten van het werelderfgoed zijn duidelijke uitingen van de natuur- en cultuurerfgoed van de hele mensheid en vormen herkenningstekens op de pla-

neet. Ze symboliseren het feit dat de staten en de volkeren zich bewust zijn geworden van de betekenis van die plaatsen, dat ze collectieve eigendom van de mensheid zijn en dat het erfgoed moet worden doorgegeven aan de toekomstige generaties¹.

In 2005 heeft het Werelderfgoedcomité beslist om de impact van de klimaatveranderingen op de landschappen van het werelderfgoed te bestuderen. In maart 2006 zijn vijftig specialisten ter zake bijeengekomen in de zetel van de UNESCO. In juli van dat jaar heeft de organisatie bij het Werelderfgoedcomité een rapport voorgesteld over de voorspelling en de aanpak van de gevolgen van de klimaatverandering voor het werelderfgoed en een document over de strategie om de staten te helpen aangepaste maatregelen te treffen.

De bedreigingen die de klimaatveranderingen vormen voor de op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO ingeschreven natuur- en cultuurlandschappen, zijn het centrale thema van een in 2007 verschenen publicatie van de organisatie, met als titel 'Case Studies on Climate Change and World Heritage'. Dat rapport (in het Engels) bevat 26 casestudies – onder meer over de Tower of London, het Nationaal Park van de Kilimanjaro en het Great Barrier Reef (Groot Barrièrerif) – die de gevaren verduidelijken waaraan de 830 op de Werelderfgoedlijst ingeschreven landschappen zijn blootgesteld².

Die publicatie, die dient om de bewustwording van het belang van de bewaring van het werelderfgoed te bevorderen en daartoe steun te mobiliseren, omvat vijf hoofdstukken die handelen over gletsjers, biodiversiteit onder water, biodiversiteit op het land, archeologische sites en historische steden en nederzettingen³.

Gewapende conflicten en oorlog, aardbevingen en andere natuurrampen, vervuiling, stroperij, ongebreidelde stadsontwikkeling en groei van het toerisme vormen belangrijke problemen voor de werelderfgoedsites. Zij kunnen de eigenschappen waarvoor de site opgenomen is op de Werelderfgoedlijst in gevaar brengen. Die bedreigde sites kunnen in een situatie van 'bewezen gevaar' verkeren als het gaat over specifieke en vaststaande bedreigingen, of in een situatie van 'potentieel gevaar' als zij blootgesteld zijn aan bedreigingen die schadelijke gevolgen kunnen hebben voor hun waarde als werelderfgoed.

Op grond van de Conventie van 1972 kan het Werelderfgoedcomité goederen waarvan de bescherming noopt tot "grote werken waarvoor bijstand gevraagd wordt", opnemen op de lijst van bedreigd werelderfgoed.

De opname van een site op de lijst van bedreigd werelderfgoed biedt het Werelderfgoedcomité de mogelijkheid het bedreigde goed onmiddellijk te hulp te komen via het Werelderfgoedfonds. De opname houdt ook een waarschuwing in voor de internationale gemeenschap, in de hoop dat zij iets onderneemt om de betrokken plaatsen te redden.

Op die manier kunnen de specialisten inzake bescherming op doeltreffende wijze tegemoetkomen aan specifieke behoeften. Vaak volstaat enkel het vooruitzicht dat een site op die lijst wordt opgenomen, om snel beschermende maatregelen te nemen.

Voor de opname van welke site dan ook op de lijst van bedreigd werelderfgoed moet het Comité, in overleg met de betrokken verdragsluitende staat, een programma met corrigerende maatregelen uitwerken en goedkeuren, en daarna volgen hoe de toestand op de site evolueert. Alles moet in het werk gesteld worden om de waardevolle aard van de site te beschermen zodat die zo vlug mogelijk geschrapt kan worden van de lijst van bedreigd werelderfgoed. Alle betrokken partijen zien de opname op de lijst van bedreigd werelderfgoed niet op dezelfde manier.

¹ Cf. http://portal.unesco.org/culture/fr/ev.php-URL_ID=34323&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

² Cf. http://whc.unesco.org/documents/publi_climatechange.pdf.

³ Cf. <http://whc.unesco.org/fr/actualites/319>.

Sommige landen beschouwen de opname als een manier om de internationale aandacht te winnen voor hun problemen en bekwame bijstand te krijgen om ze op te lossen. Andere landen willen die opname echter liever voorkomen omdat ze het beschouwen als een schande. De opname van een site op de lijst van bedreigd werelderfgoed mag in geen geval beschouwd worden als een sanctie, maar als een weg om op doeltreffende wijze tegemoet te komen aan specifieke beschermingsbehoeften.

Ingeval de problemen van een site op grond waarvan ze werd opgenomen op de Werelderfgoedlijst, opgelost raken, kan het Comité beslissen ze te schrappen van de lijst van bedreigd werelderfgoed én van de Werelderfgoedlijst. Tot op heden is het nooit nodig geweest die bepaling van de richtsnoeren inzake de tenuitvoerlegging van de Werelderfgoedconventie toe te passen⁴.

De UNESCO biedt dus een kans om het gevaar dat de kathedraalbeuken thans lopen, te benadrukken en tevens een middel te vinden om dat te verhelpen.

Het scenario dat wetenschappers hebben geschetst inzake de evolutie van het ecosysteem van het woud, gaat namelijk uit van een waarschijnlijkheid grenzende voorspellingen van het IPCC. Zonder de wetenschappelijke geldigheid van die vooruitzichten ter discussie te stellen of het idee dat de beuk gaat verdwijnen bij voorbaat en overhaast te bevestigen, is het van belang de draagwijdte van de conclusies van de huidige onderzoeken goed af te wegen en in de richtsnoeren voor het beheer van het woud de waarborg op te nemen dat de beuk, en vooral het kathedraalwoud, hun plaats kunnen behouden ingeval de huidige voorspellingen in de toekomst toch geen werkelijkheid worden.

Niet alleen het woud op zich is waardevol, ook de bodem is dat. Het Zoniënwoud, dat is ook 50 km² sterk gevarieerd reliëf, met leemgrond die een beeld geeft van het klimaat op het einde van de jongste ijstijd, zowat 10.000 jaar geleden, en dat al op een diepte van 30 tot 40 centimeter. De bodem, met zijn problematische vruchtbaarheidsgraad, is dezelfde als de bodem die de eerste landbouwers hebben proberen te bewerken in de leemstreek van West-Europa. Het verschil tussen bosgrond en landbouwgrond heeft te maken met het ingrijpen van de mens. Een reeks sporen is al duizenden jaren perfect bewaard en vormt een uniek archeologisch erfgoed. Het reliëf en de bodem van het Zoniënwoud vormen ook vandaag nog een uniek erfgoed dat, volgens Roger Langohr⁵, moet worden bewaard, op zijn minst al uit aardrijkskundig en archeologisch oogpunt.

Bart CARON

Dirk PEETERS

Hermes SANCTORUM

⁴ Cf. <http://whc.unesco.org/en/158>.

⁵ La Forêt de Soignes (hoofdstuk 20), uitg. Mardaga, 2009.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- overwegende dat het verantwoordelijkheid draagt op het vlak van milieu en op maatschappelijk vlak;
- overwegende dat de overheid een voorbeeldrol te vervullen heeft en een voortrekkersrol kan spelen inzake respect voor de integriteit van de biosfeer;
- overwegende dat de oplossing voor de milieuproblemen en met name de opwarming van de aarde een collectieve bewustwording vereist en de betrokkenheid van elkeen;
- overwegende dat het Comité voor het Werelderfgoed tijdens zijn 25ste zitting in 2001 overeengekomen is dat de bossen bijzondere aandacht verdienen en dat het, bijgevolg, zijn goedkeuring heeft gehecht aan het opstellen van het Bosprogramma van het Werelderfgoed met de bedoeling, zo veel mogelijk, de Conventie van het Werelderfgoed te gebruiken als vector voor een beter behoud van de bossen over de hele wereld;
- overwegende dat het jaar 2010 door de Verenigde Naties uitgeroepen is tot Internationaal Jaar van de Biodiversiteit;
- overwegende dat ons gewest een van de bosarmste streken van Europa is, met een bosindex van nauwelijks 10,8%;
- overwegende dat 30% van de Vlaamse bossen bedreigd is omdat het om zonevreemd bos gaat;
- gelet op de belangrijke ecologische functie van het Zoniënwoudmassief;
- gelet op het belang van de populaties om het hoofd te bieden aan de bedreigingen als gevolg van de klimaatwijzigingen;
- gelet op het historische monumentale karakter van het kathedraalwoud;
- gelet op het feit dat het Zoniënwoud zich uitstrekt over de drie gewesten;
- verzoekt de Vlaamse Regering er zich samen met de andere gewesten toe te verbinden om de UNESCO voor te stellen om het Zoniënwoud, met inbegrip van de bodem, en met name van het kathedraalwoud, in te schrijven op de Werelderfgoedlijst van de Mens.

Bart CARON

Dirk PEETERS

Hermes SANCTORUM